DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Aşağıdaki kaynakları inceleyerek soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak A*** *— Bir lise öğrencisinin "Ailemin Göç Hikâyesi" konulu proje raporundan (kurgusal): "Büyükannemle yaptığım görüşmelerde ailemizin 1950'li yıllarda köyden şehre neden taşındığını öğrenmeye çalıştım. Başta bunun yalnızca iş bulmak için yapılmış bir tercih olduğunu sanıyordum. Ancak o yıllarda tarımda makineleşmenin köylerde iş gücüne duyulan ihtiyacı azalttığını okuyunca, taşınmanın tek bir nedenle açıklanamayacağını fark ettim. Büyükannemin genç bir kadın olarak verdiği bu kararı bugünün şartlarıyla değil, o günün imkânlarıyla düşünmeye çalıştım. Şimdi şehirde doğmuş olmamın bile uzun bir hikâyenin parçası olduğunu biliyorum."*
>
> ***Kaynak B*** *— Emekli bir öğretmenin yerel gazetedeki köşe yazısından (kurgusal): "Kasabamızın Millî Mücadele yıllarını araştırırken, bugün alışkanlıkla kullandığımız okulun, çarşının ve hatta köy yolunun hangi fedakârlıklarla ayakta tutulduğunu gördüm. Bu bilgi, yaşadığım yere bakışımı değiştirdi: Artık sokaklarda yürürken kendimi yalnızca bir sakin değil, uzun bir emeğin mirasçısı olarak hissediyorum."*

1.1. Kaynak A'daki öğrencinin tarih araştırması yaparken kazandığı **iki** beceriyi, kaynaktaki ifadelerle ilişkilendirerek açıklayınız.

1.2. Kaynak A ve Kaynak B'de tarih öğrenmenin bireye sağladığı **ortak** bir fayda vurgulanmaktadır. Bu faydayı, iki kaynaktan birer ifadeyle destekleyerek yazınız.

2. Bir müze eğitimcisi, yurt dışına kaçırıldıktan yıllar sonra ülkemize geri getirilen pişmiş toprak bir heykelciğin sergiye konulması dolayısıyla yaptığı konuşmada şunları söylemiştir (kurgusal):

> ***Kaynak C*** *"Bu heykelcik yalnızca bir vitrin nesnesi değildir; onu yapan ellerin, onu kullanan insanların ve bu toprakların binlerce yıllık belleğinin bir parçasıdır. Bir eser ülkesinden koparıldığında, onunla birlikte bir hikâye de eksilir. Eserin geri dönmesi için uzun yıllar uğraşan hukukçular, diplomatlar ve*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> *müze çalışanları, bu eserin yalnız bir müzeye değil, burada yaşayan herkesin ortak geçmişine ait olduğunu düşündükleri için çalıştılar. Bugün çocuklar bu vitrinin önünde durduğunda, kendilerinden çok önce bu topraklarda yaşamış insanlarla aralarında bir bağ olduğunu hissedecekler."*

Konuşmayı dinleyen bir öğrenci ise şu görüşü dile getirmiştir: *"Eski bir heykelciğin hangi ülkede sergilendiğinin bugünkü hayatımıza bir etkisi yoktur; tarih dersinde bunları öğrenmek zaman kaybıdır."*

2.1. Kaynak C'ye göre kültürel mirasın korunmasının **topluma** sağladığı faydalardan **ikisini**, kaynaktaki ifadelere dayanarak açıklayınız.

2.2. Öğrencinin görüşünü tarih öğrenmenin faydaları açısından değerlendiriniz. Görüşe katılıp katılmadığınızı **bir** gerekçeyle belirtiniz.

3. Aşağıda tarih öğrenmeyle ilişkili beş durum verilmiştir.

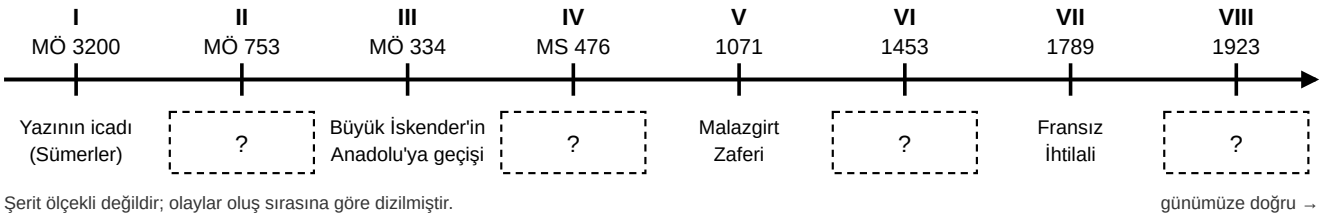
- **I.** Bir belediyenin, şehrin kuruluş yıl dönümünde bütün mahallelerin katıldığı bir kutlama düzenlemesi.
- **II.** Bir öğrencinin, bir savaşın nedenlerini araştırırken savaşa katılan farklı ülkelerin kaynaklarını karşılaştırması.
- **III.** Bir mühendisin, bir bölgede yapı tasarlarken o bölgede geçmişte yaşanan depremlerin kayıtlarını incelemesi.
- **IV.** Bir ülkenin, bağımsızlık mücadelesini anlatan anıtları koruması ve bunları okullarda tanıtması.
- **V.** Bir kişinin, aile büyüklerinin yaşadığı zorlukları öğrenince onların geçmişteki kararlarını anlayışla karşılaması.

Her durumda tarih öğrenmenin **bireye mi topluma mı** fayda sağladığını ve bu faydanın **ne olduğunu** aşağıdaki tablonun ilgili sütunlarına yazınız.

Durum	Bireye / Topluma	Sağladığı fayda
I		
II		
III		
IV		
V		

4. Şekil 1'de, tarihte dönüm noktası sayılan bazı olayların yer aldığı ölçeksiz bir zaman şeridi verilmiştir. Şeritteki **II, IV, VI ve VIII** numaralı kutular boş bırakılmıştır.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Şekil 1. Ölçeksiz zaman şeridi (II, IV, VI, VIII numaralı kutular boştur)

Boş kutulara yerleştirilebilecek olaylar karışık sırayla aşağıda verilmiştir. Listedeki olaylardan **biri** şeritte yer almamaktadır.

> *İstanbul'un fethi · Kavimler Göçü'nün başlaması · Roma şehrinin kuruluşu (geleneksel tarih) · Cumhuriyet'in ilanı · Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı*

4.1. Boş kutulara gelmesi gereken olayları, kutu numarasıyla birlikte aşağıdaki tabloya yazınız. Listede olup şeritte yer almayan olayı ve bu olayın neden şeride yerleştirilemeyeceğini belirtiniz.

Kutu	Olay
II	
IV	
VI	
VIII	
Şeritte yer almayan olay ve nedeni	

4.2. Şeritteki II, V ve VII numaralı olayların yıllarını yüzyıl ve yüzyılın yarısı olarak aşağıdaki tabloya yazınız.

Kutu	Yıl	Yüzyıl	Yüzyılın hangi yarısı
II	MÖ 753		
V	1071		
VII	1789		

4.3. Roma şehrinin kuruluşu ile Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı arasında kaç yıl geçmiştir? İşleminizi göstererek yazınız.

5. Aşağıda aynı kasabayı farklı dönemlerde anlatan iki kaynak verilmiştir.

> ***Kaynak A*** *— 1650'li yıllarda bölgeyi dolaşan bir seyyahın notlarından (kurgusal, sadeleştirilmiş): "Gümüşpınar kasabasına ırmağın üzerindeki taş köprüden girilir. Çarşıda bakırcılar ve dericiler sıra sıra dükkânlarında çalışır. Perşembe günleri kurulan pazara çevre köylerden yün, peynir ve tahıl getirilir.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Kasabanın suyu dağdan künklerle indirilip çarşı başındaki çeşmeden dağıtılır. Kaleden aşağı bakıldığında ırmak boyunca uzanan bahçeler görünür."

***Kaynak B** — Aynı kasabayı tanıtan günümüz gezi rehberinden (kurgusal): "Kasabaya, eski taş köprünün yanına yapılan karayolu köprüsünden girilir; taş köprü artık yalnız yayalara açıktır. Çarşıdaki bakırcı dükkânlarından yalnız ikisi kalmıştır ve bunlar da turistlere hediyelik eşya satmaktadır. Deri atölyeleri elli yıl önce şehir dışındaki sanayi bölgesine taşınmıştır. Perşembe pazarı hâlâ kurulmaktadır; ancak tezgâhlarda çevre köylerin ürünleri yanında uzak illerden gelen sebze ve meyve de satılır. Suyu barajdan borularla gelen kasabada eski çeşme kullanılmamakta, koruma altında tutulmaktadır. Irmak boyundaki bahçelerin büyük bölümü konut alanına dönüşmüştür."*

5.1. Kaynak A ve Kaynak B'yi karşılaştırarak kasabanın yaşamındaki **iki değişimi** ve **bir sürekliliği**, her birini iki kaynaktaki ifadelere dayandırarak açıklayınız.

5.2. Tarihin doğasıyla ilgili aşağıdaki numaralı cümlelerden **üçü** yanlıştır. Yanlış cümlelerin numaralarını yazınız ve her birini doğru biçimde yeniden yazınız.

No	Cümle
I	Belirli bir zamanda meydana gelen somut ve özel gelişmelere tarihsel olay denir.
II	Olgular, bir kez yaşanıp biten, başlangıcı ve bitişi kesin olarak belli gelişmelerdir.
III	Tarihçi, geçmişteki bir olayı laboratuvarda deney yoluyla yeniden yaşatarak inceler.
IV	Kronoloji, olayların oluş sırasına göre düzenlenmesidir.
V	Tarihte süreklilik kavramı, her şeyin zamanla tamamen değiştiğini ifade eder.
VI	Tarihsel kanıt, olay ve olguları destekleyen belge ve kalıntılardan elde edilir.

6. Bir araştırmacı, kasabasındaki taş köprü hakkında yaptığı çalışmayı günlüğüne şöyle anlatmıştır (kurgusal):

*"Köprünün ne zaman ve hangi amaçla yaptırıldığını merak ediyordum; çalışmamı 'Köprü hangi tarihte, kimin isteğiyle ve ne için yapıldı?' sorusuyla sınırladım. İlk iş olarak köprünün kemerindeki **kitabenin** fotoğrafını çektim. İl arşivinde köprünün onarımına ilişkin **1890 tarihli bir yazışma** buldum. Kasabanın en yaşlı sakinlerinden ikisiyle görüşüp **anlattıklarını** kaydettim. Ayrıca köprü hakkında **1978'de yayımlanmış bir makaleyi** okudum. Kitabedeki yazıyı okuyabilmek için bir uzmandan yardım aldım; her kaynağın tarihini, kimin tarafından ve hangi amaçla hazırlandığını not ettim. Makale köprünün 1600'lü yıllarda yapıldığını söylüyor, kitabe ise daha erken bir tarih veriyordu. Makalenin yazarının kitabeyi hiç görmediğini anlayınca tarih konusunda kitabeyi esas aldım. Yaşlı sakinlerin anlattığı 'köprüyü bir gecede*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> *bitiren usta' hikâyesini ise o dönemin yapı tekniklerini düşünerek bir efsane olarak değerlendirdim. Sonunda bulgularımı, yararlandığım bütün kaynakları kaynakçada göstererek bir makaleye dönüştürdüm."*

6.1. Tarihsel bilginin üretim sürecindeki aşağıdaki aşamalarda araştırmacının **ne yaptığını** metinden hareketle tabloya yazınız.

Aşama	Araştırmacının yaptığı işlem
Konu veya sorun belirleme	
Kaynağı inceleme	
Kaynağı sorgulama	
Kanıta dayalı ürün oluşturma	

6.2. Metinde koyu yazılan dört kaynaktan **üçünü** seçiniz. Her birinin **birinci elden** mi **ikinci elden** mi kaynak olduğunu gerekçesiyle yazınız.

7. Bir kazı ekibinin ön raporunda şu bilgiler yer almaktadır (kurgusal):

> ***Kaynak D*** *"Höyüğün en üst katmanında, üzerinde bir hükümdar adı yazılı* ***gümüş sikkeler*** *bulundu. Alt katmanlarda bir ocak kalıntısıyla birlikte* ***yanmış tahıl taneleri*** *ele geçti. Alt katmandaki bir yapının duvarında, henüz okunamayan* ***kısa bir yazıt*** *tespit edildi. Mezar alanında ise bir yetişkine ait* ***iskelet*** *açığa çıkarıldı."*

7.1. Rapordaki buluntulardan **üçünü** seçiniz. Her buluntunun incelenmesinde tarihe yardımcı hangi bilim dalından yararlanılacağını ve bu bilim dalının tarihçiye **ne tür bilgi** sağlayacağını tabloya yazınız.

Buluntu	Yardımcı bilim dalı	Tarihçiye sağlayacağı bilgi

7.2. Raporu okuyan bir tarihçi şu görüşü ileri sürmüştür: *"Sikkelerin üzerinde hükümdarın adı yazdığına göre yerleşimin bu hükümdar zamanında kurulduğu kesinleşmiştir; başka incelemeye gerek yoktur."* Bu görüşün zayıf yönlerini, Kaynak D'ye dayanarak **iki** gerekçeyle açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif

DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Aşağıdaki kaynakları inceleyerek soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak A*** *— Bir lise öğrencisinin "Ailemin Göç Hikâyesi" konulu proje raporundan (kurgusal): "Büyükannemle yaptığım görüşmelerde ailemizin 1950'li yıllarda köyden şehre neden taşındığını öğrenmeye çalıştım. Başta bunun yalnızca iş bulmak için yapılmış bir tercih olduğunu sanıyordum. Ancak o yıllarda tarımda makineleşmenin köylerde iş gücüne duyulan ihtiyacı azalttığını okuyunca, taşınmanın tek bir nedenle açıklanamayacağını fark ettim. Büyükannemin genç bir kadın olarak verdiği bu kararı bugünün şartlarıyla değil, o günün imkânlarıyla düşünmeye çalıştım. Şimdi şehirde doğmuş olmamın bile uzun bir hikâyenin parçası olduğunu biliyorum."*
>
> ***Kaynak B*** *— Emekli bir öğretmenin yerel gazetedeki köşe yazısından (kurgusal): "Kasabamızın Millî Mücadele yıllarını araştırırken, bugün alışkanlıkla kullandığımız okulun, çarşının ve hatta köy yolunun hangi fedakârlıklarla ayakta tutulduğunu gördüm. Bu bilgi, yaşadığım yere bakışımı değiştirdi: Artık sokaklarda yürürken kendimi yalnızca bir sakin değil, uzun bir emeğin mirasçısı olarak hissediyorum."*

1.1. Kaynak A'daki öğrencinin tarih araştırması yaparken kazandığı **iki** beceriyi, kaynaktaki ifadelerle ilişkilendirerek açıklayınız.

1.2. Kaynak A ve Kaynak B'de tarih öğrenmenin bireye sağladığı **ortak** bir fayda vurgulanmaktadır. Bu faydayı, iki kaynaktan birer ifadeyle destekleyerek yazınız.

2. Bir müze eğitimcisi, yurt dışına kaçırıldıktan yıllar sonra ülkemize geri getirilen pişmiş toprak bir heykelciğin sergiye konulması dolayısıyla yaptığı konuşmada şunları söylemiştir (kurgusal):

> ***Kaynak C*** *"Bu heykelcik yalnızca bir vitrin nesnesi değildir; onu yapan ellerin, onu kullanan insanların ve bu toprakların binlerce yıllık belleğinin bir parçasıdır. Bir eser ülkesinden koparıldığında, onunla birlikte bir hikâye de eksilir. Eserin geri dönmesi için uzun yıllar uğraşan hukukçular, diplomatlar ve müze çalışanları, bu eserin yalnız bir müzeye değil, burada yaşayan herkesin ortak geçmişine ait olduğunu düşündükleri için çalıştılar. Bugün çocuklar bu vitrinin önünde durduğunda, kendilerinden çok önce bu topraklarda yaşamış insanlarla aralarında bir bağ olduğunu hissedecekler."*

Konuşmayı dinleyen bir öğrenci ise şu görüşü dile getirmiştir: *"Eski bir heykelciğin hangi ülkede sergilendiğinin bugünkü hayatımıza bir etkisi yoktur; tarih dersinde bunları öğrenmek zaman kaybıdır."*

2.1. Kaynak C'ye göre kültürel mirasın korunmasının **topluma** sağladığı faydalardan **ikisini**, kaynaktaki ifadelere dayanarak açıklayınız.

2.2. Öğrencinin görüşünü tarih öğrenmenin faydaları açısından değerlendiriniz. Görüşe katılıp katılmadığınızı **bir** gerekçeyle belirtiniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

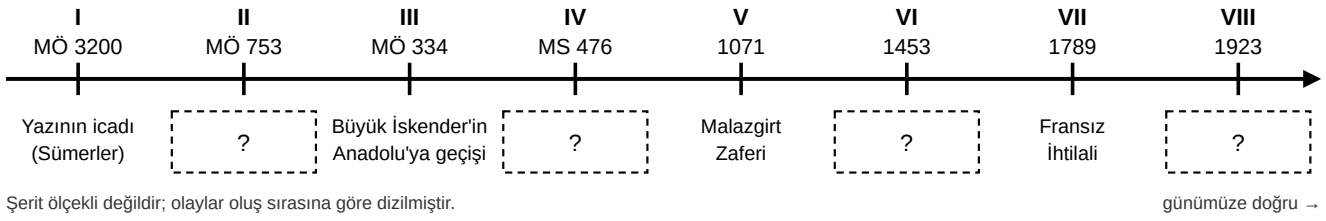
3. Aşağıda tarih öğrenmeyle ilişkili beş durum verilmiştir.

- **I.** Bir belediyenin, şehrin kuruluş yıl dönümünde bütün mahallelerin katıldığı bir kutlama düzenlemesi.
- **II.** Bir öğrencinin, bir savaşın nedenlerini araştırırken savaşa katılan farklı ülkelerin kaynaklarını karşılaştırması.
- **III.** Bir mühendisin, bir bölgede yapı tasarlarken o bölgede geçmişte yaşanan depremlerin kayıtlarını incelemesi.
- **IV.** Bir ülkenin, bağımsızlık mücadelesini anlatan anıtları koruması ve bunları okullarda tanıtması.
- **V.** Bir kişinin, aile büyüklerinin yaşadığı zorlukları öğrenince onların geçmişteki kararlarını anlayışla karşılaması.

Her durumda tarih öğrenmenin **bireye mi topluma mı** fayda sağladığını ve bu faydanın **ne olduğunu** aşağıdaki tablonun ilgili sütunlarına yazınız.

Durum	Bireye / Topluma	Sağladığı fayda
I		
II		
III		
IV		
V		

4. Şekil 1'de, tarihte dönüm noktası sayılan bazı olayların yer aldığı ölçeksiz bir zaman şeridi verilmiştir. Şeritteki **II, IV, VI ve VIII** numaralı kutular boş bırakılmıştır.

Şekil 1. Ölçeksiz zaman şeridi (II, IV, VI, VIII numaralı kutular boştur)

Boş kutulara yerleştirilebilecek olaylar karışık sırayla aşağıda verilmiştir. Listedeki olaylardan **biri** şeritte yer almamaktadır.

> *İstanbul'un fethi · Kavimler Göçü'nün başlaması · Roma şehrinin kuruluşu (geleneksel tarih) · Cumhuriyet'in ilanı · Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4.1. Boş kutulara gelmesi gereken olayları, kutu numarasıyla birlikte aşağıdaki tabloya yazınız. Listede olup şeritte yer almayan olayı ve bu olayın neden şeride yerleştirilemeyeceğini belirtiniz.

Kutu	Olay
II	
IV	
VI	
VIII	
Şeritte yer almayan olay ve nedeni	

4.2. Şeritteki II, V ve VII numaralı olayların yıllarını yüzyıl ve yüzyılın yarısı olarak aşağıdaki tabloya yazınız.

Kutu	Yıl	Yüzyıl	Yüzyılın hangi yarısı
II	MÖ 753		
V	1071		
VII	1789		

4.3. Roma şehrinin kuruluşu ile Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı arasında kaç yıl geçmiştir? İşleminizi göstererek yazınız.

5. Aşağıda aynı kasabayı farklı dönemlerde anlatan iki kaynak verilmiştir.

> ***Kaynak A*** *— 1650'li yıllarda bölgeyi dolaşan bir seyyahın notlarından (kurgusal, sadeleştirilmiş): "Gümüşpınar kasabasına ırmağın üzerindeki taş köprüden girilir. Çarşıda bakırcılar ve dericiler sıra sıra dükkânlarında çalışır. Perşembe günleri kurulan pazara çevre köylerden yün, peynir ve tahıl getirilir. Kasabanın suyu dağdan künklerle indirilip çarşı başındaki çeşmeden dağıtılır. Kaleden aşağı bakıldığında ırmak boyunca uzanan bahçeler görünür."*
>
> ***Kaynak B*** *— Aynı kasabayı tanıtan günümüz gezi rehberinden (kurgusal): "Kasabaya, eski taş köprünün yanına yapılan karayolu köprüsünden girilir; taş köprü artık yalnız yayalara açıktır. Çarşıdaki bakırcı dükkânlarından yalnız ikisi kalmıştır ve bunlar da turistlere hediyelik eşya satmaktadır. Deri atölyeleri elli yıl önce şehir dışındaki sanayi bölgesine taşınmıştır. Perşembe pazarı hâlâ kurulmaktadır; ancak tezgâhlarda çevre köylerin ürünleri yanında uzak illerden gelen sebze ve meyve de satılır. Suyu barajdan borularla gelen kasabada eski çeşme kullanılmamakta, koruma altında tutulmaktadır. Irmak boyundaki bahçelerin büyük bölümü konut alanına dönüşmüştür."*

5.1. Kaynak A ve Kaynak B'yi karşılaştırarak kasabanın yaşamındaki **iki değişimi** ve **bir sürekliliği**, her birini iki kaynaktaki ifadelere dayandırarak açıklayınız.

5.2. Tarihin doğasıyla ilgili aşağıdaki numaralı cümlelerden **üçü** yanlıştır. Yanlış cümlelerin numaralarını yazınız ve her birini doğru biçimde yeniden yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

No	Cümle
I	Belirli bir zamanda meydana gelen somut ve özel gelişmelere tarihsel olay denir.
II	Olgular, bir kez yaşanıp biten, başlangıcı ve bitişi kesin olarak belli gelişmelerdir.
III	Tarihçi, geçmişteki bir olayı laboratuvarda deney yoluyla yeniden yaşatarak inceler.
IV	Kronoloji, olayların oluş sırasına göre düzenlenmesidir.
V	Tarihte süreklilik kavramı, her şeyin zamanla tamamen değiştiğini ifade eder.
VI	Tarihsel kanıt, olay ve olguları destekleyen belge ve kalıntılardan elde edilir.

6. Bir araştırmacı, kasabasındaki taş köprü hakkında yaptığı çalışmayı günlüğüne şöyle anlatmıştır (kurgusal):

> *"Köprünün ne zaman ve hangi amaçla yaptırıldığını merak ediyordum; çalışmamı 'Köprü hangi tarihte, kimin isteğiyle ve ne için yapıldı?' sorusuyla sınırladım. İlk iş olarak köprünün kemerindeki **kitabenin** fotoğrafını çektim. İl arşivinde köprünün onarımına ilişkin **1890 tarihli bir yazışma** buldum. Kasabanın en yaşlı sakinlerinden ikisiyle görüşüp **anlattıklarını** kaydettim. Ayrıca köprü hakkında **1978'de yayımlanmış bir makaleyi** okudum. Kitabedeki yazıyı okuyabilmek için bir uzmandan yardım aldım; her kaynağın tarihini, kimin tarafından ve hangi amaçla hazırlandığını not ettim. Makale köprünün 1600'lü yıllarda yapıldığını söylüyor, kitabe ise daha erken bir tarih veriyordu. Makalenin yazarının kitabeyi hiç görmediğini anlayınca tarih konusunda kitabeyi esas aldım. Yaşlı sakinlerin anlattığı 'köprüyü bir gecede bitiren usta' hikâyesini ise o dönemin yapı tekniklerini düşünerek bir efsane olarak değerlendirdim. Sonunda bulgularımı, yararlandığım bütün kaynakları kaynakçada göstererek bir makaleye dönüştürdüm."*

6.1. Tarihsel bilginin üretim sürecindeki aşağıdaki aşamalarda araştırmacının **ne yaptığını** metinden hareketle tabloya yazınız.

Aşama	Araştırmacının yaptığı işlem
Konu veya sorun belirleme	
Kaynağı inceleme	
Kaynağı sorgulama	
Kanıta dayalı ürün oluşturma	

6.2. Metinde koyu yazılan dört kaynaktan **üçünü** seçiniz. Her birinin **birinci elden** mi **ikinci elden** mi kaynak olduğunu gerekçesiyle yazınız.

7. Bir kazı ekibinin ön raporunda şu bilgiler yer almaktadır (kurgusal):

> ***Kaynak D*** *"Höyüğün en üst katmanında, üzerinde bir hükümdar adı yazılı **gümüş sikkeler** bulundu. Alt katmanlarda bir ocak kalıntısıyla birlikte **yanmış tahıl taneleri** ele geçti. Alt katmandaki bir yapının duvarında, henüz okunamayan **kısa bir yazıt** tespit edildi. Mezar alanında ise bir yetişkine ait **iskelet** açığa çıkarıldı."*

7.1. Rapordaki buluntulardan **üçünü** seçiniz. Her buluntunun incelenmesinde tarihe yardımcı hangi bilim dalından yararlanılacağını ve bu bilim dalının tarihçiye **ne tür bilgi** sağlayacağını tabloya yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buluntu	Yardımcı bilim dalı	Tarihçiye sağlayacağı bilgi

7.2. Raporu okuyan bir tarihçi şu görüşü ileri sürmüştür: *"Sikkelerin üzerinde hükümdarın adı yazdığına göre yerleşimin bu hükümdar zamanında kurulduğu kesinleşmiştir; başka incelemeye gerek yoktur."* Bu görüşün zayıf yönlerini, Kaynak D'ye dayanarak **iki** gerekçeyle açıklayınız.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama)
2	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama; KB2.17. Değerlendirme
3	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	KB2.4. Çözümleme
4	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	SBAB1. Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme
5	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama; KB2.7. Karşılaştırma
6	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
7	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	SBAB2.4. Kaynağı Sorgulama; KB2.17. Değerlendirme

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	2.1	2.2	3	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	6.1	6.2	7.1	7.2	Toplam
10	5	10	5	10	8	6	4	9	6	8	6	9	4	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (10 PUAN)

Puanlama 5+5: kaynakla ilişkilendirilmiş her beceri 5 puan (beceri adı 2, kaynaktan ifade 3). Beklenen beceriler:

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- **Olayları tek bir nedene bağlamama / çok yönlü bakış:** göçün yalnız iş bulma amacıyla açıklanamayacağını, tarımda makineleşmenin de etkili olduğunu fark etmesi.
- **Tarihsel empati / olayı dönemin şartlarıyla değerlendirme:** büyükannesinin kararını bugünün değil o günün imkânlarıyla düşünmesi.
- **Sorgulama ve kaynak kullanma:** görüşme yapması, okuduğu bilgiyle görüşmeyi karşılaştırması.
- **Bugünü geçmişle anlamlandırma:** şehirde doğmuş olmasını uzun bir hikâyenin parçası olarak görmesi. **KISMİ PUAN:** Beceri doğru, kaynaktan ifade yoksa 2 puan; iki beceri yerine aynı becerinin iki ifadesi yazılmışsa en çok 5 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da kaynakla ilgisi kurulmayan genel ifadeler ("tarih faydalıdır").

1.2. TAM PUAN (5 PUAN)

Ortak fayda: **bugünü anlamlandırma / yaşadığı yere ve kendi hayatına yeni bir gözle bakma** (aidiyet ve kimlik duygusu kazanma da kabul) — 3 puan. Destek ifadeleri (her kaynaktan biri, 1'er puan): Kaynak A'da "şehirde doğmuş olmamın bile uzun bir hikâyenin parçası olduğunu biliyorum"; Kaynak B'de "kendimi uzun bir emeğin mirasçısı olarak hissediyorum" / "yaşadığım yere bakışımı değiştirdi". **KISMİ PUAN:** Fayda doğru, yalnız bir kaynaktan ifade varsa 4 puan; ifade yoksa 3 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da yalnız bir kaynakta geçen faydayı (örneğin yalnız empatiyi) ortak fayda olarak yazmak.

2.1. TAM PUAN (10 PUAN)

Puanlama 5+5: kaynakla ilişkilendirilmiş her fayda 5 puan. Beklenen faydalar (ikisi yeterli):

- **Ortak geçmiş ve kimlik bilinci / aidiyet:** eserin "burada yaşayan herkesin ortak geçmişine" ait olması.
- **Kuşaklar arasında bağ kurma, toplumsal belleğin korunması:** çocukların önceki insanlarla "aralarında bir bağ olduğunu hissetmesi"; "binlerce yıllık belleğin parçası".
- **Toplumun değerleri için birlikte çalışma / millî değerlere sahip çıkma:** hukukçuların, diplomatların ve müze çalışanlarının yıllarca uğraşması. **KISMİ PUAN:** Fayda yazılıp kaynaktan ifadeyle desteklenmemişse 2 puan; bireysel fayda (merak, keyif) yazılmışsa o madde 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da kaynağa dayanmayan cevap.

2.2. TAM PUAN (5 PUAN)

Görüşe katılmama + gerekçe beklenir: değerlendirme/karar 2 puan, gerekçe 3 puan. Kabul edilen gerekçeler: kültürel miras toplumun ortak kimliğinin parçasıdır, kaybı toplumsal belleği zayıflatır; tarih öğrenmek yalnız geçmişi bilmek değil bugünü anlamlandırmaktır; eserin geri getirilmesi hukuk, diplomasi ve müzecilik gibi bugünkü alanları doğrudan ilgilendirir. **KISMİ PUAN:** Katılmadığını söyleyip gerekçeyi kaynağa ya da tarih öğrenmenin faydalarına bağlamazsa 2 puan. Görüşe katılan ama tutarlı ve konuyla ilgili bir gerekçe sunan cevap en çok 3 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da gerekçesiz "katılıyorum / katılmıyorum".

3. TAM PUAN (10 PUAN)

Her satır 2 puan (alan 1 + fayda 1). I: topluma — ortak kimlik, birlik ve beraberlik, aidiyet. II: bireye — olayları tek taraflı değerlendirmeme, çok yönlü bakış açısı. III: bireye (topluma da kabul) — geçmişten ders alma, geleceğe yönelik öngörü. IV: topluma — millî değerlerin ve kültürel mirasın korunup aktarılması, millî birlik. V: bireye — empati kurma, olayları dönemin şartlarıyla değerlendirme. **KISMİ PUAN:** Her doğru hücre 1 puan; yalnız "bireye/topluma" yazılan satır 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Her kutu 1,5 puan (toplam 6): II — Roma şehrinin kuruluşu; IV — Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı; VI — İstanbul'un fethi; VIII — Cumhuriyet'in ilanı. Şeritte yer almayan olay: **Kavimler Göçü'nün başlaması** (1 puan); neden: olayın yılı (375), şeritteki boş kutuların hiçbirinin yılına (MÖ 753, 476, 1453, 1923) karşılık gelmez (1 puan). **KISMİ PUAN:** Her doğru kutu 1,5 puan; fazla olan olay doğru, neden yoksa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tüm kutular yanlış.

4.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her satır 2 puan (yüzyıl 1 + yarı 1). II: MÖ 753 → **MÖ VIII. yüzyıl, ilk yarısı** (MÖ 800–751 aralığı); V: 1071 → **XI. yüzyıl, ikinci yarısı**; VII: 1789 → **XVIII. yüzyıl, ikinci yarısı**. **KISMİ PUAN:** Yüzyıl doğru, yarı yanlışsa satır 1 puan; MÖ 753 için "MÖ 7. yüzyıl" yazan cevap 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

4.3. TAM PUAN (4 PUAN)

MÖ ve MS'deki yıllar milat esas alınarak toplanır: 753 + 476 = **1229 yıl** (sonuç 2 puan, işlem 2 puan). **KISMİ PUAN:** İşlem doğru, toplama hatası varsa 2 puan; yıllar çıkarılmışsa (753 − 476 = 277) 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da işlemsiz yanlış sonuç.

5.1. TAM PUAN (9 PUAN)

Puanlama 3+3+3: her öğe 3 puan — değişim/süreklilik adı (1) + Kaynak A'dan ifade (1) + Kaynak B'den ifade (1). Beklenen **değişimler** (ikisi yeterli): ulaşım — kasabaya taş köprüden girilirken şimdi karayolu köprüsünden giriliyor; zanaat — bakırcı ve dericiler çarşıdayken şimdi iki bakırcı kalmış, dericiler sanayi bölgesine taşınmış; su — künk ve çeşmeyle dağıtılırken şimdi barajdan borularla geliyor; mekân — ırmak boyundaki bahçeler konut alanına dönüşmüş; pazarın ürün kaynağı — yalnız çevre köylerden gelirken şimdi uzak illerden de geliyor. Beklenen **süreklilik**: perşembe günü pazar kurulması; taş köprünün (yaya geçişi olarak) hâlâ kullanılması; çeşmenin ve köprünün yerinde durması. **KISMİ PUAN:** Öğe doğru, yalnız bir kaynaktan ifade varsa 2 puan; üç değişim yazıp süreklilik yazmayan cevap en çok 6 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da kaynaklara dayanmayan genel ifadeler ("her şey değişmiştir").

5.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Yanlış cümleler II, III ve V (her biri: tespit 1 + düzeltme 1 = 2 puan). Düzeltmeler:

- II: Olgular; uzun bir sürece yayılan, soyut ve genel durumlardır (verilen tanım olaya aittir).
- III: Tarihçi geçmişteki olayı deneyle tekrarlayamaz; kaynak ve kanıtlardan yararlanarak inceler.
- V: Süreklilik, zaman içinde değişmeden devam eden ögeleri ifade eder; tamamen değişme ise değişim kavramıyla anlatılır. **KISMİ PUAN:** Yanlış cümle doğru bulunup düzeltme yapılmamışsa 1 puan; doğru bir cümle yanlış olarak işaretlenirse o maddeden 1 puan kırılır (en az 0). **SIFIR PUAN:** Boş ya da hiçbir yanlış cümlenin bulunamaması.

6.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Her aşama 2 puan; işlem metne dayanmalıdır. Konu/sorun belirleme — köprünün tarihi ve amacı üzerine merakını "hangi tarihte, kimin isteğiyle, ne için" sorusuyla sınırlaması. Kaynağı inceleme — kitabeyi uzman yardımıyla okutması; her kaynağın tarihini, hazırlayanı ve amacını not etmesi. Kaynağı sorgulama — makale ile kitabenin tarih konusunda çeliştiğini görmesi; makale yazarının kitabeyi görmediğini anlayıp kitabeyi esas

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

alması (efsaneyi dönem şartlarına göre değerlendirmesi de kabul). Kanıta dayalı ürün oluşturma — bulgularını, bütün kaynakları kaynakçada göstererek makaleye dönüştürmesi. **KISMİ PUAN:** Aşamanın tanımı yazılıp metindeki işlem gösterilmemişse 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da metinle ilgisiz cevaplar.

6.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her kaynak 2 puan (tür 1 + gerekçe 1). Kitabe — **birinci elden**: köprüyle aynı dönemde, yapının üzerine yazılmış özgün belge. 1890 tarihli yazışma — **birinci elden**: onarımın yapıldığı dönemde oluşturulmuş arşiv belgesi. 1978 tarihli makale — **ikinci elden**: olaydan çok sonra, başka kaynaklara dayanarak yazılmış araştırma. Yaşlı sakinlerin anlattıkları — **ikinci elden** (sözlü kaynak): anlatanlar yapımı görmemiş, kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi; olayla ilgili yakın dönem bilgisi için "sözlü birinci el" diyen ve gerekçelendiren cevap da kabul edilir. **KISMİ PUAN:** Tür doğru, gerekçe yoksa 1 puan; üçten fazla kaynak yazılmışsa ilk üçü değerlendirilir. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

7.1. TAM PUAN (9 PUAN)

Puanlama 3+3+3: her buluntu 3 puan (bilim dalı 1,5 + sağlayacağı bilgi 1,5). Gümüş sikkeler — **nümismatik**: hükümdarın kimliği ve dönemi, para sistemi ve ekonomik ilişkiler. Yanmış tahıl taneleri — **kimya** (karbon-14 tarihlendirme): katmanın yaşı; beslenme ve tarım ürünleri (arkeoloji de kabul). Yazıt — **epigrafi** (paleografi de kabul): yazının okunması, dili ve içeriği; yapının kime ait olduğu. İskelet — **antropoloji**: yaş, cinsiyet, beslenme ve sağlık durumu. **KISMİ PUAN:** Bilim dalı doğru, bilgi türü yoksa 1,5 puan; sikke için "arkeoloji" yazılırsa bilim dalı puanı verilmez, bilgi türü doğruysa 1,5 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

7.2. TAM PUAN (4 PUAN)

Puanlama 2+2: kaynağa dayalı her gerekçe 2 puan. Beklenen gerekçeler (ikisi yeterli): sikkeler **en üst katmanda** bulunmuştur, oysa yerleşimin kuruluşu **alt katmanlarla** ilgilidir; sikke, basıldığı hükümdarın döneminden çok sonra da dolaşımda kalabileceğinden tek başına kesin tarih vermez; alt katmandaki yazıt ve tahıl taneleri henüz incelenmemiştir, tek kaynak türüyle kesin yargıya varılamaz; tarihsel kanıtlar eksik ve parçalı olduğundan "başka incelemeye gerek yoktur" ifadesi tarihsel bilginin yenilenebilir doğasına aykırıdır. **KISMİ PUAN:** Gerekçe doğru ama Kaynak D'deki bilgiyle (katman, diğer buluntular) ilişkilendirilmemişse 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da görüşü gerekçesiz onaylayan cevap.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif